List 28. **NOVICE** Tečaj L.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. julija 1892.

Politiški oddelek.

Slovenci in Poljaki.

Večkrat smo že v našem listu govorili o tem, kako važen faktor v avstrijski notranji politiki so Poljaki. Njih beseda v državnem zboru in v vladnih krogih veliko velja. Brez njih ni nobene večine. Jasno je torej, da bi zavezništvo Poljakov nam bolj koristilo, kakor nam kedaj more koristiti zavezništvo Mladočehov. Tudi to nas ne sme odganjati od zveze s Poljaki, da se jim očita semtertja, da niso pravi Slovani. V politiki se ni mogoče ravnati vselej po srčnih čuvstvih, temveč je treba zrelega premisleka. V vsakem konkretnem slučaji praktična politika pretresuje, kaj je umestno pri obstoječih razmerah.

Znan slovenski poslanec je pri debati o carinah se izjavil, da lahko izreče v imenu svojih tovarišev, da se vjemajo s sedanjo politiko. Iz vsega govora tega poslanca se je pa jasno videlo, da je on imel le vnanjo politiko pred očmi. Mi tukaj ne bodemo preiskovali, je li ta gospod imel pravico dati to izjavo. Seveda formalno bi bila taka izjava opravičena jedino le, če jo sklene dotična skupina. Popolnoma se pa ne da tudi jej odrekati opravičenost, če je dotičnik le vprašal svoje tovariše in so mu pritrdili, da se ž njim vjemajo. Na jednega samega ali dva poslanca tudi ne pride, da je le velika večina na tisti strani. Popolnoma jednih mislij pa v nobenem klubu niso, ali svoje razcepljenosti pa ne kažejo, dobro vedoč, kacega pomena je pri vsaki stranki stroga disciplina.

Tukaj le omenimo, da je lani Poljak Javorski v jako važni zadevi v zbornici oddal pomenljivo izjavo. Kmalu na to se je pa začela po listih razširjati vest, da mnogo poljskih poslancev se ne vjema s to izjavo. V klubu so zaradi tega bile burne razprave, govorilo se je, da bode drugi odličen poljski poslanec na laž postavil načelnika klubovega. Res je vstal tisti drugi poljski poslanec. Z veliko pozornostjo je zbornica poslušala, kaj bode povedal. Toda nič tega ni prišlo iz njegovih ust, kakor se je pričakovalo, temveč le pritrdil je besedam Javorskega, češ da tako kakor on, mislijo vsi. Ta izjava je mnogo povzdignila vgled poljskega kluba, ker je pokazala, kaka sloga vlada v njem, da se posamičniki pokoré večini.

Take jedinosti pa žal ni mej Slovenci. Če dotična izjava ni prav ugajala kacemu poslancu, je bilo treba stvar rešiti mej seboj, ne pa pri prvi priliki v zbornici kazati nesloge mej slovensko delegacijo. Slovenskih poslancev na Dunaji je jako malo po številu; njih položaj je težaven, če so složni; popolnoma ničesa pa ne dosežejo, ako se pričkajo mej seboj.

Mi ne vemo vseh nagibov, ki so vodili dotičnega poslanca, da je oddal dotično izjavo. Seveda tisti ljudje, ki vedno radi koga sumničijo, so pač precej iznašli, da bi dotični poslanec rad dobil kako dobro službo. Sodba o tem, je li tako sumničenje lepo, prepuščamo svojim čitateljem. To pa lahko konštatujemo, da se s takim sumničenjem podkopuje vgled našim poslancem in otežuje njih delovanje. Vedeti je treba, da politik vselej ne more na veliki zvon obešati svojih namenov. Mnogokrat ne more povedati, zakaj je to ali ono storil. Mnogokrat je baš vspeh kake akcije od tega odvisen, da stvar ne pride prezgodaj v javnost.

Rekli smo, da ne vemo povodov, ki so vodili dotičnega poslanca. Nekaj se pa nam vendar dozdeva. Hotel je s tem pridobiti naklonjenost čeških veleposestnikov in Poljakov. Ti pa bi bili nam Slovencem jako dobri zavezniki. Oboji pa obsojajo preveliko rusofilstvo, ki se semtertja prikazuje pri nekaterih slovanskih posamičnikih. Posebno mi Slovenci veljamo v višjih krogih na Dunaji za nevarne rusofile. To tudi dela ovire, da se mej Slovenci in Poljaki dosedaj niso mogli vstanoviti nobeni tesnejši odnošaji. To napačno mnenje o Slovencih je pa hotel dotični slovenski poslanec pregnati s to svojo izjavo. Ko bi Poljaki slišali, da so Slovenci zadovoljni s sedanjo vnanjo politiko, da torej ne hrepené po zvezi z Rusijo, bi ne imeli, nobenih predsodkov več proti Slovencem.

Izjava dotičnega poslanca bi pa bila imela gotovo za nas Slovence ugodne posledice, da se ni nikdo drugi oglasil, in prvega poslanca stavil na laž, govoreč celo tako, kakor bi za njim stalo vse slovensko javno mnenje. Govor druzega poslanca je vsekako moral oslabiti vpliv ugodne izjave prvega poslanca. Mi nikakor ne dolžimo, da je poslednji poslanec imel morda kake slabe namene, vsaj smo ravno mi nedavno v drugi zadevi pritrjevali njemu. Novinec je še v parlamentarnem življenji in še ne pozna vseh skrivnih potov in sredstev višje politike. Ko bode dlje časa v parlamentu, pa bode tudi spoznal, da dobremu politiku ni treba le znati dobro govoriti, da je včasih tudi dobro, če molči.

Naglašati pa moramo, da nas ne vodijo nobeni osebni oziri, nam je le za stvar, nikakor pa ne za osebe. Če mi tukaj postopanja druzega poslanca ne odobrujemo, iz tega se nikakor ne sme sklepati, da mi morda imamo do prvega zastopnika več simpatij nego za poslednjega. Baš zaradi tega, ker nam ni za osebe, smo se tudi imen v našem članku skrbno izogibali. Naša želja je le, da se mej slovenske poslance povrne sloga.

Vzlic temu, da je poslednji poslanec s svojim govorom oslabil vpliv izjave prvega, se vendar kaže nekako približanje mej Slovenci in Poljaki. To se je nedavno videlo v valutnem odseku. Šlo je za napis na novih denarjih.

V vladni predlogi se je priporočal napis Fran Josip, cesar in kralj in sicer v latinščini. Mladočehi so pa predlagali, da naj se v naslov označi vladar tudi kot kralj ogerski, češki, gališki in dalmatinski. Poljak Pininski je pa predlagal, da se pristavi še kralj ilirski. Poslednje je tudi obveljalo. Za Slovence je pa naslov ilirski precejšnjega pomena. Ilirstvo je igralo važno vlogo v duševnem razvoji Jugoslovanov in v marsikom vzbuja navduševalne spomine. Vsekako je pomenljivo, da je Poljak predlagal pridevek „ilirski“, Mladočeh pa v svojem predlogu na to pozabil. Mari to nekako ne kaže, da se Poljaki vsaj toliko zanimajo za druge Slovane kakor Mladočehi, dasiravno nekateri baš v poslednjih vidijo naše naravne zaveznike, Poljake pa rišejo za naše nasprotnike.

V valutnem odseku se je pokazalo, da so mej Poljaki tudi možje, ki imajo srce za nas. Le mi moramo gledati, da Poljake vedno bolj sebi približujemo in jih ne odbijamo od sebe. Če dobimo Poljake za sebe, potem se nam ni ničesa bati, ker brez Poljakov levičarji proti nam ne dobe večine. Sporazumljenje s Poljaki je pa sedaj ložje, nego je še bilo pred malo leti. Tedaj so Poljaki bili v razporu z Rusini in so zaradi tega imeli pomislike proti narodni jednakopravnosti. Zadnji čas so se pa odnošaji mej Rusini in Poljaki tako zboljšali, da že Poljaki sami delajo na vresničenje narodne jednakopravnosti. Ker se ves slovenski program opira na narodno jednakopravnost, nam torej Poljaki sedaj postanejo lahko naši verni zavezniki. In s tem faktom je računati slovenskim politikom.

Z Dunaja 7. julija. (Izv. dop.)

Pravi političen tirindaj je bil zadnje dni na Dunaji. Grof Taaffe se je bil pripeljal s svoje grajščine Nalžova semkaj in se je pogajal z levičarji. Poslednji so se nekaj kujali in govorili so, da za zlato veljavo ne bodo glasovali. Odsekovim posvetovanjem so se jedenkrat že bili odtegnili. Hudoben svet pa govori, da so levičarji le zaradi tega odšli iz odseka, ker so vedeli, da bode brez njih zakon o posojilu za vrejenje valute vsprejet.

Položaj levičarjev ni prav prijeten. Ko je bil imenovan Abram ministerski svetnik, so bili zagnali silen hrup po svojih glasilih. Nemško prebivalstvo si je moralo misliti, v kaki nevarnosti da je nemštvo. Čisto naravno je, da so nemški prebivalci, ki še dobro ne poznajo naših levičarjev, jeli zahtevati, da zjedinjena levica glasuje pri vrejenji valute proti vladi. Če res vlada tako zatira nemštvo, potem pač ne sme noben pravi Nemec zanjo glasovati.

Nekatere občine so sklenile resolucije, da naj levičarski poslanci glasujejo proti vrejenji valute. Liberalci so se zatorej jeli bati, da zgube zaupanje volilcev, če glasujejo za zlato veljavo; če pa glasujejo proti njej, se pa zamerijo židovskim kapitalistom, ki so tudi njih verna podpora.

Ko se je pripeljal grof Taaffe, napotili so se liberalni vodje k njemu s celim kupom pritožb in teženj, ki se tičejo slovenskih dežel, Češke, Moravske in Bukovine. Ko bi Taaffe imel kaj usmiljenja, bi se mu bili morali kar v srce smiliti, ker so tako zatirani.

Grof Taaffe se je pri pogajanjih držal nasveta dunajskega protisemitskega lista, da naj levičarjev le malo dovoli, ker bodo tako ali tako glasovali za valuto. Posvetovanja so trpela več dni in se potem pretrgala, ne da bi se bilo kaj dognalo. Ministerski predsednik se je zopet odpeljal v Nalžov, levičarji pa po svojih listih trobijo, da bodo glasovali za valuto, češ, da je upanje, da bodo poznejša pogajanja z vlado imela kaj vspeha.

Glavno levičarsko glasilo je že našlo dober vzrok, da mora levica glasovati za valuto. Grof Hohenwart bi s svojimi intrigami bil rad levičarje zapeljal, da bi glasovali proti valuti, kakor so 1878. leta proti okupaciji Bosne. Ko bi to storili, bi levičarji zgubili pri kroni vso veljavo, in prišel bi pravi čas za Hohenwarta, ki le gleda, kako bi uničil levico. Takim argumentom se levica ne bode mogla ustavljati. Pogumno bode glasovala za valuto, potem pa pridejo parlamentarne počitnice in do jeseni se pa utegnejo duhovi malo poleči, posebno ker liberalni listi morda ne bodo več tako hujskali, ker so sedaj lahko spoznali, da so le svoje ljudij bili spravili v zadrego.

Iz Prage 4. julija. (Izv. dop.)

Zadnji pot sem vam nekoliko naslikal mladočeško politiko in položaj, v kakem je sedaj ta stranka. Rekel sem, da bi sprava s Staročehi bila zanjo pogubna. Ta čas se je pa marsikaj prigodilo, kar navidezno nasprotno

dokazuje. Množe se glasovi za skupno delovanje vseh čeških strank. Kdor dobro ne pozna vseh čeških razmer, vseh intrig čeških politikov, bi to zmatral za korak k boljšemu. Kdor pa bolje pozna politične razmere na Češkem, bode pa prej baš nasprotno videl.

Ti, glasovi prihajajo od dveh stranij od Staročehov in pa od kmetske stranke. Plod so torej dvojne agitacije. Staročehi z vsemi sredstvi zopet skušajo priti na površje. Njih listi so že v marsičem bolj radikalni nego mladočeški in to le zaradi tega, da zopet pridobé svoji stranki naklonjenost narodovo. Zjedinjenje vseh čeških strank bi jim bilo v korist. Ker imajo mnogo nadarjenih mož, bi kmalu dobili velik vpliv na vse češke politične zadeve, kakeršnega sedaj ne morejo dobiti, ker jih Mladočehi odrivajo.

Kmetska stranka pa še le skuša priti do veljave. Ta stranka prav za prav ne pozna nobenega druzega smotra, kakor spodriniti Mladočehe. Kakor Mladočehi niso imeli in še dandanes nimajo nobenega odločnega programa, razen nasprotja proti Staročehom, ravno tako ga tudi sedanja kmetska stranka nima druzega programa, kakor nasprotovati Mladočehom. Vse drugo so jej le sredstva. Sprva je ta stranka zagovarjala program skupne avstrijske kmetske stranke, ki je v marsičem ravno nasproten češkemu državnemu pravu. Ta program je pred državnozborskimi volitvami na nekem shodu zagovarjal vodja te stranke St'astný in mladočeški volilci so mu pritrjevali. Na tem shodu so pa ravno tisti volilci se izrekli tudi za češko državno pravo, ne vedoč, da so odobrili dve čisto nasprotni stvari. Tedaj se je videlo, da politična zavednost čeških volilcev tudi ni povsod tako velika, kakor se navadno misli, temveč večkrat le lepe fraze imponujejo, za pravo vsebino govora se pa nikdo ne briga.

St'astný, če tudi je kmet, je pa vendar precej spoznal, da z navadnim kmetskim programom ne bode mogel izhajati in zapisal je še češko državno pravo na svoj program. To češko pravo mu je le za agitacijsko sredstvo, kakor je ob svojem času bilo dr. Gregru. Sedaj se pa St'astnýju baš lepa prilika ponuja, da deluje proti Mladočehom. Po shodih razklada, da Mladočehi sami ne bodo državnega prava dosegli in je torej treba zjedinjenja vseh čeških strank. Mož ima čisto prav, ali njemu ni na stvari nič ležeče. Kakor hitro bi pa Mladočehi obrnili svojo politiko, bi pa kmetska stranka vpila, da si naj narod izbere druge zastopnike, ker Mladočehi niso vredni njegovega zaupanja, ker že beračijo pomoči pri Staročehih in veleposestnikih.

Predzadnjo nedeljo je bil v Taboru shod, na katerem je St'astný hudo razsajal proti Mladočehom. Rekel je, da še mrvic ne dosežejo na Dunaji, kakor so jih Staročehi. Poslušalci so mu dajali prav. Zastonj je skušal Mladočeh Lang opravičevati mladočeško postopanje. V Pisku je pa drug član bral levite prof. Masařyku.

Ta kmetska stranka je že precej podkopala Mladočehom vpliv. Dobro je za Mladočehe to, da kmetska stranka nima mnogo tako nadarjenih mož, kakor je St'astný. Posebno bi tej stranki bilo treba le še nekaj dobrih govornikov, ki bi znali z lepo donečimi frazami razburjati duhove, pa bi kmalu dr. Gregru in tovarišem spodkopala stališče. (Konec nasl.)

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 28. junija t. l. spominja se predsednik dr. Smolka umrlega posl. dr. Herbsta, naučni minister dr. Gautsch odgovarja na dve interpelaciji, posl. dr. Kramař in dr. Fanderlik pa interpelujeta vlado zaradi odstranitve čeških grbov raz hišo brnske „Besede“ povodom cesarskih slavnostij v Brnu. Na to se nadaljuje razprava o stavbenih obrtih. Poročevalec dr. Exner izjavlja, da prevzame vnovič odloženo poročanje. Posl. dr. Ebenhoch očita vladnemu zastopniku baronu Plappartu neopravičeno in nekonštitucijonalno izjavo, ker se je v odseku izrekel, da vlada zakona ne bo predložila v Najvišje potrjenje, ako se vsprejme Zallingerjev predlog. Govornik vpraša vladnega zastopnika, ako je bil od pristojnih ministrov pooblaščen izjaviti se tako, in ako ne, kako se hoče opravičiti. Pojasnila je treba takoj, da se bode vedel konservativni klub potem ravnati. Mej govorom posl. dr. Ebenhocha slišali so se večkrat pritrjevalni in odobrovalni klici njegovih somišljenikov. Predsednik da na to besedo posl. baronu Widmannu. Proti temu se odločno ugovarja in zahteva se, da vladni zastopnik takoj odgovori. Predsednik pravi, da vladnega zastopnika k temu ne more siliti. Zdaj govori posl. Widmann, znabiti oglasi se za tem vladni zastopnik. Nastal je velik nered in slišali so se klici: Vladni zastopnik mora prej govoriti! Vladni zastopnik baron Plappart izjavlja, da on ne more odgovoriti in da je to stvar ministrov, njegovih predstojnikov. Velik nemir nastal je vsled teh besed in slišali so se klici: Škandal! Nečuveno! Kje so ministri! Kratko, zavladal je velik nered. Predsednik zvoni in pravi, da ima besedo posl. Widmann, a temu se odločno ugovarja, rekoč: Prej ne sme govoriti, da pridejo ministri. Posl. dr. Lueger zahteva, da pridejo ministri in odgovarjajo. Posl. Plener predlaga konec seje. Temu se živahno ugovarja. Posl. dr. Pattai je proti Plenerjevemu predlogu in odobrava stališče Ebenhochovo. Posl. dr. Lueger zahteva, da razprave ni nadaljevati, predno se ministri ne izjavijo. Pokazati je treba ministrom, da so oni naše sluge, ne pa mi njih. Posl. Plenerjev predlog se ne vsprejme. Posl. Widmann se zaganja v Exnerjev predlog in pravi, da ni potreba pritrditve deželnega odbora za določitev izvzetih krajev, ampak zadostno je, če se deželni odbor le zasliši. Posl. dr. Zucker in Zallinger se v vsem strinjata z Exnerjevim predlogom, le nasvetujeta nekatere premembe. Ko se izroči še nekaj interpelacij se seja zaključi.

V seji dne 2. julija naznani predsednikov namestnik baron Chlumecky da se je predsednik dr. Smolka šel zdravit v neko kopališče in da se bode komisija zaradi posvetovanja draginjskih priklad državnim uradnikom sešla dne 4. julija. Ko se na to izroči par nujnih predlogov in več interpelacij, izjavi ministerski predsednik grof Taaffe, da je bil vladni zastopnik pooblaščen izreči se v znanem smislu v obrtnem odseku. Ob ednem se izreka odločno proti izrazu, da bi bili ministri sluge poslancev, temveč sluge Nj. Veličanstva cesarja. Posl. dr. Pattai obžaluje, da je vlada postala strankarska in izreka nado, da v prihodnje ne bo več mešala cesarske sankcije v debate. Posl. dr. Lueger prijema ministerskega predsednika grofa Taaffeja, češ, da mu ta ni tako pohlevno odgovarjal kakor Ebenhochu, temveč ga kar oštel. Grof Taaffe temu odločno ugovarja in trdi, da je obema stvarno odgovarjal. Ko so govorili še posl. Engel, Pininski, poročevalec in vladni zastopnik, vsprejel se je Widmannov

*

predlog. Več drugih paragrafov rešilo se je brez debate. Posl. Pininski izjavlja v imenu poljskega kluba, da bodo Poljaki zaradi tega, ker je obveljal predlog Widmannov glasovali v tretjem branji proti zakonu. V istem smislu izjavil se je tudi posl. dr. Kaizl v imenu Mladočehov. Poročevalec obžaluje te izjave, ker zdaj ni gotovo, da bi zakon obveljal. Ko se izroči še nekaj interpelacij se seja na to zaključi.

V seji dne 4. julija predlaga posl. Plener, da je ranjkemu Herbstu postaviti v poslopji državne zbornice na državne stroške spomenik in sicer doprsni kip njegov. Predlog izroči se budgetnemu odseku. — Da bi pa predlog tudi prodrl in bi se Herbstu res napravil spomenik, to se bode težko zgodilo. — Na to se je nadaljevala razprava o stavbenih obrtih. Govorilo je več poslancev. Zakon vsprejel se je z nekaterimi premembami v drugem branji.

Komisija za določitev draginjskih priklad državnim uradnikom imela je svojo sejo dne 4. t. m. in se je z večino glasov izrekla za podporo v znesku 500.000 gld.

Moravsko. — Poslanec Fanderlik je v nedeljo svojim volilcem razkladal sedanji politični položaj. On želi, da bi se Čehi zjedinili. To zjedinjenje pa ni mogoče na tisti podlagi, kakor hočejo Mladočehi. Moravci ne morejo tebi nič meni nič iti v opozicijo, ker bi s tem le utrdili moč zjedinjene levice. Odrinili bi od sebe Jugoslovane, češke veleposestnike, nemške konservativce in Poljake, brez katerih pomoči ničesa ne opravijo. Vedno se bodo pa moravski češki poslanci prizadevali, da uničijo nemško gospodstvo v tej deželi.

Hrvatsko. — Kakor znano, je vlada razpustila zagrebški mestni zastop. Vlada sedaj sestavlja nov seznam volilcev. Opozicija pa po svojih glasilih temu ugovarja, ker po obstoječih postavah se morajo volitve vršiti po prejšnjem seznamu volilcev.

Ogersko. — Na Ogerskem je že precej časa prepir mej cerkvijo in državo zaradi vpisovanja in naznanjanja krstov otrok iz mešanih zakonov. Po ogerski postavi iz 1868. leta se morajo sinovi iz mešanih zakonov odgojevati v očetovi in hčere v materni veri. Ta zakon se pa ne vjema z načeli katoliške cerkve, pa tudi sicer ni posebno umesten, ker se ž njim v rodbinah napravljajo kaj neznosne razmere. Zaradi tega se pa katoliška duhovščina upira temu zakonu. Ko je učni minister zaukazal, da mora katoliški duhovnik, ki krsti otroka, ki se po državni postavi mora odgojiti v drugi veri, to naznaniti dušnemu pastirju dotične vere, so se vsi katoliški duhovniki temu ustavili. Več katoliških duhovnikov je že bilo kaznovanih, ker niso hoteli ravnati se po ministrovem ukazu. Mej ogersko vlado in cerkvijo so se potem vršila o tej stvari pogajanja, ki pa niso privela do sporazumljenja. Te dni je v gospodski zbornici ogerski predlagal ostrogonski nadškof ogerski knez primas Vaczary, da naj se gori omenjena državna postava premeni, ali pa tako tolmači, da se sinovi iz mešanih zakonov imajo odgojiti v očetovem, hčere pa v maternem jeziku le tedaj, če se stariši o veri otrok ne morejo sporazumeti. Učni minister se je pa izrekel proti temu predlogu, ker bi se ž njim državna postava tako rekoč razveljavila. Rekel je pa, da se hoče ozirati po možnosti na želje škofov pri kodifikovanji (postavnem vrejenji) rodbinskega prava. Da pa duhovščina ne bode imela prilike vedno upirati se državni postavi, hoče vvesti za otroke iz mešanih zakonov civilne matrike, to je občinam zaukazati, da bodo vpisavale rojstva otrok iz mešanih zakonov. S takim odgovorom seveda duhovščina ne more biti zadovoljna in bodo odslej vse sile napenjale, da se premeni zakon iz 1868. o mejverskih razmerah. Pričakovati je hude borbe mej vlado in cerkvijo, posebno ker ministerstvo namerava tudi vvesti civilni zakon.

Bismarck. — Kakor znano, je knez Bismarck velik nasprotnik sedanje nemške vlade in še posebej nemškega cesarja samega. To pokazal je zopet prav jasno na svojem potovanji na Dunaj. Pri tej priliki izrazil se je v nekem pogovoru, ki ga je imel z urednikom „N. Fr. Presse“, da je nemška politika zašla na kriva pota, odkar je on ne vodi, da so sedanji voditelji nesposobni in da so se odnošaji mej Nemčijo in Rusijo, odkar ni več on državni kancelar očividno shujšali. Jednako kakor pri tem pogovoru izrazil se je tudi pri drugih. Nemška vlada seveda na vse ta Bismarkova besedičenja ni mogla molčati, temveč odgovorila je v nekem nemškem listu na dolgo in široko na vsa ta očitanja Bismarkova. V dotičnem članku se Bismarcku očita, da njegova kritika ni naperjena samo proti vladi, ampak naravnost zoper cesarja, da govori vedoma in hotoma neresnico in v članku se mu tudi naznanja, da se bode odslej naprej vlada ne oziraje se na njegovo osebo z vso odločnostjo uprla njegovemu počenjanju. Ta vladin odgovor na Bismarckove izjave našel je odmev po vseh nemških listih. Pruski listi obsojajo strogo Bismarcka in nekateri listi celo trdijo, da ga je posaditi na zatožno klop, vnanji nemški časniki pa mu pojejo slavo kot ustanovitelju nemške države in najpopularnejšemu državniku. Tudi ruski listi bavijo se z izjavami Bismarkovimi, ter vsi vprek trdijo, da so se odnošaji mej Nemčijo in Rusijo še za časa Bismarcka shujšali, nikakor pa ne pod sedanjo nemško vlado. „Novosti“ celo pravijo, da je to velika drznost Bismarckova, ako se sedaj laska Rusiji, ko vender vsakdo vé, koliko žalega jej je storil svoje dni in dostavljajo, da se Bismarck s tem samega sebe obsoja.

Nemčija in Francija. — Koliko nasprotje je mej Nemčijo in Francijo, kaže se tudi prav jasno v naslednjem dogodku. Nemška vlada sklenila je napraviti v Berolinu razstavo. Ko so v Franciji to zvedeli, pričelo se je takoj agitirati, da naj hkratu tudi Francozi v Parizu prirede razstavo in tako nemški škodujejo. In skoro ta agitacija ne bode brez vspeha. V Berolinu pa itak niso vsi za razstavo in brž ko ne bodo jo za enkrat še opustili.

Bolgarija. — V Sofiji pred vojaškim sodiščem vrši se sedaj obravnava proti sokrivcem umora ministra Belčeva. Mej zatoženci je tudi bivši minister Karavelov.

Srbija. — Kralj Aleksander bo tekom poletja obiskal svojo mater kraljico Natalijo. Napačna je vest, da Ristič v ta obisk drugače ne dovoli, kakor če on sam spremi kralja, kajti izmej regentov ne bo nihče spremljal kralja, temveč bo ta potoval v navadnem spremstvu. Kraj, kjer se kralj in kraljica snideta ni še določen Tudi svojega očeta, bivšega kralja Milana bo Aleksander še letos obiskal. — Radikalna stranka jela je v Srbiji propadati in vedno bolj se oživlja napredna stranka. Na nekem shodu so naprednjaki ostro obsojali sedanjo vlado, posebno pa iztiranje kraljice. Mej radikalci samimi je razpor, in s Pašičem niso nič več kaj zadovoljni. Lahko se v kratkem primeri, da pade radikalna stranka popolnoma in pride na krmilo napredna.

Obrtnija.

Nekaj o lesnih namakah.

(Holzbeizen.)

(Dalje in konec.)

V novejšem času barvajo les tudi tako, da pronica barva vso tvarino lesa, ne le njegove površine. Namakanje lesa v vsej njegovi masi pa ni tako priprosta stvar, da bi se je posameznik mogel lotiti brez vseh priprav. Treba je posebnega parnega aparata, ki s parno silo stlači barvo v les. Dotična priprava sestoji iz 6 metrov dolge, 1—1 $^1/_2$ metra široke in ravno tako globoke omare,

zbite iz 10—15 centimetrov debelih lesenih plohov. Tudi je treba na okoli nabiti železnih obročev. Prikrov omare se zamore odkriti; zgrajen mora biti posebno solidno in dobro z železom povezan. Poleg te omare je treba imeti parno pripravo. Le-ta je zopet močna lesena omara in v njeni sredi bakrena peč. Krog peči se nalije vode in ko se kuri, se začno razvijati pare, katere vhajajo skozi posebno cev v poprej opisano omaro. V tej je nakopičen oni les, katerega hočemo pobarvati. Če pridenemo pari nekoliko barve ali kako namako, potisne jo z veliko silo v vse luknjice lesa in ga pobarva po vsej njegovi masi.

A ker se posameznik pač ne peča s takim namakanjem, je odveč, da bi podrobneje opisovali vse postopanje. Barvane furnire prodajajo dandanes vse višje tvrdke, ki kupčujejo z lesom in zato si človek za malo ceno lahko preskrbi les te ali one barve.

V novejšem času je barvanje in namakanje lesa sploh silno napredovalo. Razvoj kemije je provzročil, da so učenjaki in strokovnjaki preiskali celo vrsto novih snovij in njih vpliv na les. Vsled tega nam skorej vsako leto prinese novih, zanimivih receptov in poskusov. Tudi posnemanje žlahtnega lesa se je jako razvilo. Palisandrov in mahagonijev les, cedrovino in ebenovino, rožni in oljkini les dandanes jako spretno posnemajo. A predaleč bi prišli, ko bi se hoteli ozirati na ta zanimiva, pa za naše razmere manj ali več nepotrebna dela. Poleg tega znajo lesu tudi barvo vzeti, to je les obeliti. S pomočjo klorovega vapna in sode zgine temna lesna barva. Les je treba namočiti z raztopino 500 gramov klorovega vapna, 63 gramov kristalizovane sode v 8 litrov vode. Ko je ta raztopina močila les kake pol ure, se polije še z vodeno raztopino žveplene sokisline. Konečno je treba les dobro zmiti z vodo in namen je dosežen.

V novejšem času belijo les z vodikovim superoksidom (Wasserstofsuperoxyd). V tej namaki postane les skorej popolnoma brezbarven in presojen.

Tako vidimo, da ima razumen mojster barvo lesa skorej popolnoma v rokah. Kako težko je v natori dobiti dva jednaka kosa in kako nerodno je pri mnogih izdelkih, ker ima les na vsakem koncu drugo barvo! A z umno vporabo namak se ti natorni nedostatki popravijo; kupec je z blagom zadovoljen, cena je večja in zaslužek zdatneji. Zato pa smo tudi opisali razne namake take podrobno z nado, da bodo našim čitateljem-obrtnikom dobro došle. Kdor se želi v tej tvarini še dalje poučiti, temu priporočamo konečno knjigo: Leuis Eigar Andés: die technischen Vollendungsarbeiten der Holzindustrie, das Schleifen, Beizen, Polieren, Lackieren, Anstreichen und Vergolden des Holzes. Mit 33 Abbildungen. Wien, Pest, Leipzig. A. Hartlebens Verlag. Cena 1 gld. 35 kr.

Obrtnijske raznoterosti.

Poniklјevanje. (Vernickeln.) Izvrstna tekočina za poniklјevanje je nastopna: 1000 *g* čistega niklјevega sulfata, 750 *g* nevtralnega, vinsko-kislega amonijaka, 5 *g* šiškove kisline (Tanin) in 20 litrov vode. Niklјeva sol mora vsekako biti nevtralna. V ta namen jo raztopimo v 3 do 4 litrih vode ter kuhamo približno jedno uro. Potem se prilije toliko vode, da dobimo 20 litrov tekočine, ki se mora precediti. Nevtralni vinsko-kisli amonijak dobimo, ako v raztopino vinske kisline (Weinsteinsäure) prilijemo toliko amonijaka, da je nasičena. Niklјeva kožica je jako bela, mehka, jednakomerna in gladka. Galvanski tok, ki se rabi pri tem poniklјevanji, je lahko prav slaboten.

Pocinkana strešna pločevina. Ako je železna pločevina dobro pocinkana, nikdar ne zarjevi. Če je pa slabo pocinkana, je dokaj slabša kot navadni črni železni pleh. Čista cinkova pločevina ni posebno ugodna za strehe, ker se v vročini in mrazu preveč raztega in krči. Zato se rada trga in v 4—5 letih je treba s cinkom krito streho uže popravljati. Dobro pocinkana železna pločevina je najboljši materijal za kritje streh.

Kladivo z lesenimi vložki. Tvrdka H. Hommel v Moguncijі prinaša novo kladivo na trg. Kladivo ima glavo iz litega železa, a vanj se vdevajo leseni konci. Vsled večje železne teže kladivo bolje bije, kakor samo leseno kladivo. Ko se les obrabi, se brez zamude lahko nadomesti z drugim kosom.

Kit za les. Pod angleškim imenom „wond Filling“ prodajajo poseben lesni kit, ki dobro služi v izpolnitev razpok in lukenj v lesu. A vsak si to lepilo lahko sam napravi po nastopnem receptu: Stopi jeden del kolofonije in jeden del belega voska skupaj; ko je smes dobro stopljena, pridene se ji še jeden del fino stolčenega in poprej žganega oksa. Temu kitu mokrota ne škoduje in lahko se obdeluje z lesom vred na mizarnici in stružnici.

Trtna uš.

Marsikak mrčes uničuje naše sadno ali gozdno drevje, ali noben se ni pokazal tako škodljiv, kakor trtna uš vinski trti. Naj bode še toliko kebrov kako leto, hrastovje se zopet opomore, pa tudi jablane se zaradi gosenc ne posuše. Kjer se pa trtna uš vgnezdi, tam pa kmalu zgine lep vinograd. Trte se začno sušiti in kmalu se morajo posekati.

Gosp. Jož. Nap. pl. Papanek v Požuni je mnogo preiskoval okužene vinograde in prišel je do prepričanja, da ni le trtna uš kriva temu opustošenju, temveč tudi to, da trti sami manjka življenske moči, da bi se mogla braniti in upirati temu sovražniku. Te svoje skušnje priobčil je v nemškem listu „Natur.“

Po njegovih mislih je naša trta že preveč oslabljena, manjka jej uporne in prenavljalne moči. Stržen in pa cevi naše vinske trte niso dovolj napolnjene s sokovi. Ker ima tako malo korenin in navadno raste tudi na napačno pripravljenih tleh, zato ne more nadomestiti soku ki ga jej odteguje trtna uš. Zaradi tega se trta začne trohneti in sušiti, ko se na njej pokaže trtna uš, in v kacih treh letih je popolnoma uničena.

Kakor se uši in drugi mrčesi najrajši zbirajo na slabih živalih, na lepih in dobro rejenih pa ne, ravno tako se pri rastlinstvu mrčesi najrajše lotijo oslabelih rastlin.

Ameriška trta je zdaj močnejša nego je naša domača. Koreninic ima več, stržen in cevi celic so krepkejše, zaradi tega se je ne loti trtna uš. Ker se v tej trti jeseni nabere mnogo skroba, se pomladi v njej nareja mnogo soku. Lub korenin je krepkejši in torej upornost večja.

Omenjeni učenjak je kemično preiskaval naše domače in ameriške trte in prepričal se je, da imajo poslednje mnogo več čreslovine v sebi, nego prve. Ta mož je začel vsled tega misliti, kaj ko bi gnojenje s hrastovo čreslovino kaj koristilo našim domačim trtam in jih naredilo uporne. Posadil je v posode, v katerih je bila prst precej pomešana s čreslovino, mnogo okuženih trt polnih ušij, katere so že jele trohneti. V jednem meseci so se ranjena mesta na trtah jela zaraščati. Trte so lepo poganjale. Poživile so se torej in dobile zadostno uporne moči. Ko je preiskal trte, našel je na nekaterih še nekaj malega trtnih ušij, na drugih pa nobene. Poživljene trte jim ne ugajajo in so torej poginile.

Pl. Papanek priporoča, da bi se po gostem gnojilo z mletim hrastovim lubjem in čreslovino. Gnoji se najbolje jeseni. Tako gnojenje poživi trte in jim da veliko upornost. Papanek sodi, da je gnojenje s čreslovino jedini pomoček proti trtni uši.

Mi smo tukaj priobčili, kaj ogerski učenjak priporoča proti trtni uši. Reči pa moramo, da stvar še ni gotova. V tem oziru bode treba še mnogo poskusov. Koliko sredstev se je že poskušalo in priporočalo proti trtni škodljivki, ali dosedaj so se vsa izjalovila, zaradi tega tudi v novo sredstvo nimamo posebnega zaupanja, ali vendar priporočamo, da se poskuša.

Kmetijske raznoterosti.

Špinače ne reži, ampak trgaj jo. Skušnje so pokazale, da špinača hitreje poganja novo perje, ako jej perja ne odrezuješ, temveč trgaš. Posebno je pa pregloko odrezovanje perja silno škodljivo.

Reja telet. V deželah, kjer je živinarstvo na visoki stopinji, rede navadno teleta, katera imajo krave po zimi. Taka teleta do poletja že toliko odrastejo, da lahko gredo na pašo, ali da se jim vsaj lahko daje sveža krma. Živali, ki imajo kako hibo, niso za rejo. Tudi dvojčkov ne priporočajo za rejo.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

260.

Jezero Viktorija-Njanza. Uganda.

Stanley se sedaj zasukne bolje na sever. Dne 27. febr., ko je karavana lezla navkreber, začeli so oni, kateri so stopali na čelu, navdušeno vriskati, Pocock pa je mahal s klobukom in vpil: „Jezero, jezero!“

Pred njimi se je razprostirala široka vodena ravan, jezero Viktorija Njanza.

Ekspedicija se utabori v Kaghehyi-u, kjer jo je domači glavar Kaduma vrlo prijazno sprejel. Ali Stanleyu se je mudilo, hotel je, da pred kot pred obide obod tega glasovitega jezera, o katerem so se trdile najrazličnejše hipoteze. Preden je minil teden, bila je ladija „Lady Alice“ že zložena in urvnana tako, da more kljubovati togoti jezera Viktorija, po katerem besné grozne nevihte. Previdel je ladijo z moko, suhimi ribami, tkanino steklarijo in drugim drobižem. Vse je bilo gotovo.

„Kedo pojde z menoj?“ povpraša Stanley svoje ljudi.

Vsi molčé.

„Kaj, prijatelji moji, ali se obotavljate? Saj ste me do sedaj drage volje spremljevali! Vedli ste se srčno, in bili ste se hrabro. No!“

Vsi molčé.

„Ali res nobeden ne pojde z menoj? Za dvojno plačo, pravim.“

Nobeden se ne ponudi.

„Kako ste čudni! Jaz moram na jezero. Ali hočete, da pojdem sam, kaj?“

„Ne!“

„Prav! Pokažite mi tiste, kateri hoćeje spremiti svojega gospodarja.“

Nobeden se ne gane.

Ko je Stanley začel po vrsti popraševati jih, vsak se je izgovarjal, da se ne razume na brodarjenje, da je jezero nevarnejše od morja, da se grozno boji vode i. t. d.

Ta čas spregovori črni vodnik karavane: „Gospodar, ne izprašujte ljudij, zapovedite samo. Vaši ljudje so deca, in ne bodo ubogali. Ako govorite ž njimi kot s prijatelji, nobeden se vam ne bode ponudil v službo; zapovejte, pa bodo šli.“

Tako je bilo. Stanley izbere deset možakov za brodarenje in jednega krmilarja. Pocock in Barker sta ostala v Kaghehyi-u z ostankom karavane. Dne 8. marca 1875. l. razvije hrabri preiskovalec jadra na jezeru, da se snide s silnim cesarjem Ugande, z močnim Mtesom, jednim od najzanimljivejših vladarjev afriških.

Nebes je temen, voda je siva, pečine so gole in strme, obala je pusta in samotna. Veslarji stokajo, kakor da gredo v gotovo smrt. Več potov se zagledajo v Stanleya, kakor da pričakujejo, da bode dal obrniti.

Noči so neprijetne, trstje je polno gadnih muh, strupena para puhti iž njega, mrzlica trese celo najmočnejše možake. Zrak je hladen, vse je žalostno, ali Stanley goji nado in nadaljuje pot; plove vedno ob obali.

Tri tedne so živeli tako v neprestanem nemiru. Vsak čas so bili pred novim neprijateljskim krajem, kjer so jim domačini kazali dovelj očitno, da jim ne

dado izkrcati se. Ali pa so se pognali tolovaji v čolnih za njimi, da jim škode napravijo. V nekem kraju je moral Stanley prijeti za orožje, da je razpršil neprijateljske piroge, katere so mu že bile na pete.

Kedar je pa prišel pred Ukafo, spremenilo se je koj vse.

„Pripeljite vole, ovce in koze; prinesite mleka, piva. Dajte svoje najboljše banane, da beli človek in njegovi ljudje uživajo gostoljubnost! Beli človek ne sme lačen stopiti pred našega cesarja. Le pogledite ga, kako je upadel! Pokažimo mu svojo privrženost!“ To je bilo gaslo glavarjev pojedinih pokrajin te divne zemlje. In z vseh strani so nosili na ladijo najobilnejšo hrano, in prijateljski so pozdravljali potnike, koder so se mimo peljali.

Bili so v Ugandi, v zemlji silnega cesarja Mtese. Tudi cesar se je izkazal. Poslal je naproti belemu človeku pet čolnov, katerim je veleval jeden od dvorskih dostojanstvenikov. Naročeno mu je bilo, da previdi ekspedicijo z vsem, kar jej je treba, in da jo vodi do mesta Usavara, v glavni lovski stan, kjer je vladar ta čas bival.

„Lady Alice“ je bila še dve milji od obale, ko so se že vsi vrhovi pokrili z velikim množtvom ljudij, kateri so prišli pozdravit kraljevega gosta. In ko je ladija obstala, kaj je ugledal Stanley? Na malo visečem svetu je stalo v dveh vrstah več tisočin vojakov v takej opravi, kakoršno imajo Zanzibarci. Skazovali so čast belemu človeku, streljali so, bobnali, godli, vihrali z zastavami, in cela množica gledalcev je udarila v oglušno klicanje.

Ko je Stanley videl toliko vojakov in tak sijaj, menil je prvi hip, da je sam cesar tu, ali ni ga bilo. Došel je upravitelj palače, za katerim so stopali nosači z raznimi jestvinami in pijačo, poklekne pred tujca in reče:

„Cesar pošilja svoj pozdrav belemu človeku, ki je prišel s tako daljnih krajev, da ga obišče. On ne more videti lica toli velikega prijatelja, preden se mu gost ni najedel. Zato je poslal svojega roba s to malo hrane. Ob devetej uri pa, kedar se bode njegov prijatelj odpočil, poslati hoče cesar pónj, da ga sprejme.“

Kedar je kraljevi odposlanec dovršil svoj govor, dal je pripeljati pred Stanleya 14 tolstih volov, 8 koz, 8 ovnov, prinesti sto banan, 36 piščet, 4 posode mleka, košaro riže, 20 jajc, in 10 vrčev pive. Potniki so se čudili tej cesarskej darežljivosti.

Kedar se je ekspedicija dobro založila in spočila, omila se je, počesala in pražnje oblekla. Ob devetih zjutraj sta se Stanleyu predstavila dva paža, in povabila ga v imenu cesarjevem, da dojde v palačo. Stanley je šel za njima, spremljevali so ga njegovi ljudje s puško na rami.

Cesar ljubi sijaj in razkošje, in kakor dela on tako delajo tudi njegovi podaniki vsak po svojih razmerah in prihodkih. Mtesa vodi vedno seboj 40 bobnarjev, 20 piščalarjev, 10 gitararjev, pritlikavce, klicarje, orožjenosce, celo četo pažev, dvorjanikov, moliteljev, telesnih stražarjev in dva zastavonosca. Vsi ti ga spremljajo, koder hodi, da pokazujejo njegovo moč in njegovo dostojanstvo. In kakor cesar tako imajo tudi pojedini glavarji čím mogoštevilnejšo spremstvo, svoje zastavonosce, svoje paže. Isto tako se vedejo tudi drugi podaniki njegovi; celo seljaki imajo male robe, deco, katera nosi kopje in škit za njimi.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Na Zidanem mostu morali smo potniki, ki smo bili namenjeni proti Zagrebu, zapustiti vagone in čakati skoraj 3 ure na sostavo novega vlaka. Da v nekurjeni čakalnici posedati tako dolgo ni bilo ravno prijetno, ni mi treba praviti, kjer nam tudi zavžitek tople kave ni provzročil od več gorkote. Prav zadovoljni smo bili toraj vsi, ko je poslednjič dalo binglanje zvonca znamenje, da naj zasedemo vozove, ki nas bodo odpeljali proti Zagrebu. Preden o daljnem potovanju kaj spregovorim, naj omenim še, da od Zidanega mosta proti Zagrebu stojijo potniku celo čvetera pota na izbero. Poleg železnice pelje namreč blizu njene proge en pot, menda okrajna cesta, po levi strani Save skoz Štajersko mimo Loke, Sevnice, Rajhenberga, Vidma, Brežic i. t. d. Tretji pot se kako $^1/_4$ ure pod Zidanim mostom prestavi po brodu (ki se bo pa menda kmalu umaknil mostu) na kranjsko stran, ter vodi kot deželna ali celo državna cesta skoz Rateče, mimo Boštanja, skoz Krško in dalje skoz Dol. Cerklje, Čatež proti Samoboru i. t. d. Zadnji pot je vodni ali plovni pot po Savi. Dokler ni stekla železnica od Zidanega mosta do Ljubljane, se je po Savi noter gori do Zaloga, ali pa nasprotno od tam proti Hrvaškemu zvozilo na milijone centov raznega blaga. Od taistega časa je ravno navedeni promet skoro popolnoma prejenjal; — od Zidanega mosta navzdol pa se po flosarjih lesovje, (zlasti dilje [žagance, deske] in stavbeni bruni), ki se je priplavilo od raznih strani spodnjega Štajerja po Savini, katera se le-tod v Savo izliva, plavi še vedno proti Zagrebu, Slavoniji, celo proti Zemunu in tudi še dalje. Za silo se vozi kak potnik tudi po flosih, kar pa baje ni ravno prijetno. Še vedno najbolje se je poslužiti železnice, ker se z njo najhitreje in primeroma najceneje naprej pride.

Moje daljno potovanje tudi od Zidanega mosta proti Zagrebu spričetka ni bilo ravno prijetno. Zdanilo se še ni bilo, gosta in mokrotna tema je še vedno napolnjevala Savsko dolino in je bil toraj zabranjen vsaki razgled. In tako nisem zamogel viditi mičnih kranjskih Rateč, ne štajerske Loke; dalje naprej dol ne kranjskega Boštanja in le kaj malega štajerske Sevnice. Tukaj se je bilo sicer pričelo svitati, a gosta megla je še vedno omejala razgled. — Le tod poslovila se je bila od moje tovaršije neka sopotnica iz koroške slovenske Zilje, ki je šla menda služit

k nekim znanim ljudem v Mokronog. Že na ljubljanskem kolodvoru pridružila se mi je bila, ter prosila me, naj sme ostati poleg mene, ker je čisto ptuja v teh krajih in se sama ne ve kam djati. Omenim pa te sopotnice zlasti za to, ker naši narodni nasprotniki osobito po Koroškim radi trdijo, kolika razlika je med govorom koroških in kranjskih Slovencev, ter da se komaj drug druzega umejo. Temu pa nikakor ni tako. Kot 10 letni deček šolal sem se v Celovci. Takrat so Slovenci, ki so dohajali iz okolice po opravilih v imenovano mesto, res dokaj slabeje govorili svoj jezik od takratne „kranjšine“; nazivali pa so se vendar že o onih časih bolj določno „Slovenci“, kot mi iz te strani Ljubelja. O mojih poznejših prihodih v Gorotan, zlasti o zlati maši neumrljivega rajn. monsignora Einspiler-ja sem se pa na lastna ušesa prepričal o velikanskem napredku, katerega so glede čistega govorjenja maternega jezika naredili koroški Slovenci zadnja leta. Cerkev, t. j. slovenski govori v cerkvah, časništvo, naj več pa slavna družba sv. Mohora in poslednje čase tudi zborovanja Ciril-Metodove družbe so v tej zadevi čudovito veliko storili, in naj delajo, govorijo, pišejo, magari tudi piskajo in trobijo ter počnejo naši nasprotniki, kar hočejo: tako močnemu toku reke nasproti plavati jim ni moč, in — Koroška za majko Slavo še ni izgubljena. Moja sopotnica je bila le po tako zvanem „pogèrkvanji“ spoznati, da ni rojena Kranjica. —

Na bližnji postaji „Reihenberg“ pridružil se nam je bil neki prijazen gosp. finančni nadstražnik in Novega Mesta, ki se je vračal kot vojaški odpustnik od orožnih voj. vaj iz Gradca. Pripovedoval nam je med drugim, da imajo v tej okolici čč. gg. oo. trapisti veliko naselbino in samostan, kjer se je ravno prejšnje dni vršila velika cerkvena slavnost. Samostanski prednik postal je namreč opat, v katero dostojanstvo so ga vmestili baje mlg. knezo-škof lavatinski sami. Komu ni znano, da so samotarci imenovanega reda zlasti v kulturnem oziru posebno veliki dobrotniki in tudi spodbuditelji k marljivemu in umnemu poljedelstvu povsod, kjer se naselijo. Enako naselbino in samostan imajo čč. gg. oo. trapisti tudi v Marija Zvezdi poleg Banjaluke v Bosni. Kdo pač ni že čul, kako in koliko da oni delajo v prid in blagor ondotnega siromašnega ljudstva. In glejte! — slišal sem, da so se ravno ti gg. oo. trapisti nameravali spričetka naseliti v nekem močvirnem predelu Hrvatske (ali Slavonije, ne vem že dobro več), pa — ni se jim to dovolilo! Šli so toraj naprej v Bosno. Kristijani niso marali za nje, Turčini pa so jih radi sprejeli in žanjejo za svojo gostoljubnost zdaj zlati sad. —

Da pa zlasti priprostemu narodu na Hrvatskem manjka kulturnih probuditeljev, bom o priliki še govoril. —

Pripeljaje se na postajo Krško bi se bil pač rad za kako uro pomudil in si mestice ogledal od blizu, ker ni brez znamenitostij. (Zlasti nisem še videl nove meščanske šole, — edine te vrste v naši deželi; tudi naš slavni Valvazor je v Krškem skončal tek svojega življenja meseca sept. 1693, še le 52 let star, [kakor nam pove „Koledarček“ rajn. dr. Blelweis-a l. 1853.]. Grob njegov sicer ni natančno znan, vendar pa bi bila vsaj kaka vzidana kamnita tabla na kakem vidnem kraju tu in na Bogensperku kot začasni spominek na slavnega moža na moč primerna). Ker se železni vranec za želje posameznih potnikov vendar ne briga, in ker je bila megla še vedno gosta, je bilo mestice skoz njeno tančico komaj opaziti v tamnih obrisih. Enako je bilo tudi na daljni vožnji proti Brežicam. Razgled omejen je bil na desno, kranjsko stran proti Leskovici, Cerkljam, Mokricam, Čatežu in na visoke Gorjance; pa tudi k levi na prijazno okolico artiško in od nje naprej razprostajočo se Vizelsko.

(Dalje sledi.)

Novice.

— **Poslanec Spinčič.** V torek dne 5. julija razpravljal se je v državnem zboru predlog posl. dr. Pacaka, ki gre na to, da naj se preišče, jeli naučno ministerstvo, odpustivši posl. Spinčiča iz državne službe kršilo poslansko imuniteto. Jako odločno so se potezali za Spinčiča poslanci dr. Herold, Kramař, Pernerstorfer in dr. Lueger, kateri so naučnemu ministru marsikatero bridko resnico v obraz povedali. Naposled izročila se je zadeva e d n o g l a s n o imunitetnemu odseku v rešitev. Isti dan razpravljalo je tudi državno sodišče o tej zadevi. Gosp. Spinčič je namreč pri tem sodišču vložil pritožbo proti ministerstvu za pouk in bogočastje zaradi kršenja ustavno zajamčenih političnih pravic. Pritožbeni spis sestavil je odvetnik in drž. posl. gosp. dr. Pattai, kateri je gosp. Spinčiča zastopal tudi pri obravnavi sami. Vspeh obravnave je bil ta, da se je državno sodišče izreklo, da se smatra nekompetentno odločiti o tej zadevi.

— † **Dr. Franc Skofič.** V Škofji Loki umrl je včeraj popoludne po daljši bolezni ondotni c. kr. okrajni sodnik g. dr. Franc Skofič še-le 45 let star. Pokojnik bil je miren, a dober narodnjak ter vesten uradnik. Bodi mu zemljica lahka!

— **Poštne stvari.** Rekomandovana pisma s poštnim povzetjem se od 1. julija t. l. pošiljajo lahko v tostranski državni polovici, kakor tudi na Ogersko, Belgijo, Dansko, Italijo, Luksemburg, Rumunijo, Švedsko in Norveško in Švico. Najvišji znesek povzetja določen je za Avstro-Ogersko s 500 gld. za vnanje države pa z 200 gld. ali 400 markami, oziroma 500 franki ali njih vrednosti po veljavi dotičnih dežel. Pristojbine so jednake kakor pri drugih rekomandovanih pošiljatvah. Poštnina za navadna pisma, ne čez 15 gramov težka, bodisi v katerokoli tujo deželo na svetu poslana, znašala bode odslej naprej le 10 kr., za listnico tudi kamorkoli na tuje 5 kr., in za tiskovine, naj gredo iz države kamorkoli na zemlji, od vsakih 50 gramov 3 kr. Vizitnice, če se bodo na njih nahajale samo običajne črke: *p. f.* — *p. c.* — *p. p. c.* — itd., sprejemale se bodo kot tiskovina, ne več kot pisma. Od malih zneskov do 10 gld., poslanih po nakaznicah v kak kraj Avstrije, plačati je odslej le 5 kr., in če gredo v kako tujo državo, 10 kr.

— **Pri občinskih volitvah** v Šmariji pri Jelšah na Spod. Štajarskem zmagali so narodnjaki v vseh treh razredih.

— **Novo gimnazijsko poslopje v Mariboru** je dozidano in se bode še te dni izročilo dotičnim oblastvom v porabo in upravo.

— **Pri volitvi okrajnega odbora v Metliki** voljen je načelnikom g. Anton Prosenik, trgovec v Metliki, njegovim namestnikom pa g. Franc Gustin tudi trgovec v Metliki.

— **Umrl** je v Beljaku dne 2. t. m. trgovec gospod Franc Pihač v 37 letu svoje starosti. Pokojnik bil je zaveden narodnjak in požrtvovalen podpornik narodnih društev.

— **Nesreča.** Gosp. Adolf Volovšek, c. kr. davčni davčni pristav v Škofji Loki, je pretečeno nedeljo na izletu k sv. Joštu in od tod proti Podnartu tako nesrečno pal raz neki kamnolom, da si je znotraj in zunaj tako močno poškodoval, da je v par minutah umrl.

— **Višje deželno sodišče graško.** Predsednik višjega dež. nadsodišča v Gradci g. dr. vitez Waser šel je na dopust in je prevzel vodstvo sodišča predsednikov namestnik g dr. pl. Schmeidel.

— **Italijanska vina.** Naše vnanje ministerstvo je naznanilo italijanski vladi, da stopi v veljavo nova vinska carina dne 28. avgusta. Po pogodbi z dné 6. decembra 1891 znaša carina od italijanskih vin 3 gld. 75 kr.

— **Šole.** Na mestnih ljudskih šolah sklene se tekoče leto dne 13. t. m. — Na c. kr. veliki gimnaziji v Ljubljani konča se šolsko leto jutri dne 9. t. m. Vpisovanje učencev, ki žele prihodnjo šolsko leto vstopiti v prvi razred, vršilo bode se v nedeljo dne 10. julija dopoludne. Vzprejemni izpiti bodo dne 16. julija, pričenši ob 8. uri zjutraj. Zrelostni izpiti se prično dne 9. t. m. popoludne. — Vpisovanje na višji realki v Ljubljani vršilo se bode za I razred v nedeljo dne 10. julija t. l., vzprejemni izpiti pa dne 15. in 16. eventuelno tudi 18. julija. — Vzprejemni izpiti na novomeški višji gimnaziji in dotična vpisovanja v I. razred se bodo vršila dne 15. t. m zjutraj. — Na nižji gimnaziji v Ljubljani bode sklep tekočega šolskega leta dne 15. t. m. Vzprejem in vpisovanje v prvi razred vršil se bode pa že dne 10. t. m. Vzprejemne preskušnje bodo dne 16. in 18. t. m.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** bo imela vsled odborovega sklepa svojo letošnjo glavno skupščino v Postojini dne 28. t. m.

— **Umrl** je v Črnomlji ondotni okrožni zdravnik g. A. Pavlin.

— **Nova brzojavna postaja** dovolila se je v Studenci pod Ljubljano.

— **Pasji kontumac** Za občine Mengeš, Loka, Trzin, Vodice in Jarše razglašen je za čas od 27. junija do 27. septembra t. l. pasji kontumac.

— **Obsodba.** Tržaško deželno sodišče obsodilo je koprskega odvetnika Sandrina in posestnika Andreja Mariča, oba strastna lahonska agitatorja, na tri tedne strogega zapora, ker sta podkupila nekega kmeta, da je pri občinskih volitvah pod tujim imenom volil italijanske kandidate. Dotični kmet obsojen na 14 dni zapora.

— **Blazni morilec.** V velikovškem okrogu na Koroškem napal je zavratno dne 26. junija t. l blazen človek nekega ubogega sodarja. Ko je ta mirno v senci tik ceste sedel in jedel hleb kruha, mu je iztrgal iz roke nož in ga ž njim popolnoma razmesaril. Ko so prišli ljudje, klečal je zločinec zraven že mrtvega sodarja in molil. Grozoviteža so prijeli in izročili žandarmeriji.

— **Št. jakobsko-trnovska podružnica sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,** ki je imela pretečeno nedeljo svoj občni zbor vzbudila je veliko zanimanje, za društvo in rodila jako lep sad. Ustanovila se je namreč na tem zboru ženska podružnica za Št. Jakob in Trnovo, kateri je pristopilo takoj nad 30 navzočih gospej in gospodičin.

— **Načelništvo Št. Peterske moške podružnice ss. Cirila in Metoda v Ljubljani** uljudno vabi vse častite družabnike na občni zbor, ki bode v nedeljo dne 10. julija ob 7. uri zvečer v Počivalnikovi gostilni na sv. Petra cesti.

— **V spomin Ant. Knezu** napravil je ljubljanski „Sokol“ sinoči na vrtu Ferlinčeve gostilne pri „Zvezdi“ družbinski večer. Tamburaši so udarjali na tamburice, pevci so peli, društveni starosta pa je udeležencem večera podal nekaj črtic iz življenja blagega pokojnika.

— **Utonil pri rešitvi.** Dne 4. t. m. so se v Novem Mestu trije petošolci vozarili po Krki s čolnom Nesreča je hotela, da se je čoln preobrnil in da so vsi trije pali v vodo. Dva se hitro rešita na suho, tretji pa, Dereani, se začne potapljati. Dijak Murgelj, izvrsten plavač, to videč hitro skoči v vodo in hoče svojega prijatelja rešiti. Že ga tira h kraju, pa kar naenkrat zgine pod vodo, zadela ga je najbrže kap. Dereani se je na to rešil, a Murgelj je utonil.

— **Razstava c. kr. obrtnih strokovnih šol.** Strokovni šoli za lesni obrt in za umetno vezenje in šivanje čipk v Ljubljani napravita dne 8., 9. in 10. t. m. razstavo šolskih del v redutni dvorani. Razstava obeta biti zelo zanimiva in poučna. Svojim čitateljem toplo priporočamo, da ne zamudé iti pogledat izdelkov naših obrtnih zavodov, ki letos zaključita svoj štiriletni obstanek.

— **Občinske volitve.** V Mekinah v kamniškem okraji bil je voljen županom posestnik g. Valentin Pogačnik, občinskima svetovalcema pa posestnika g. Jan. Zlatnar iz Godiča in Jož. Hočevar iz Mekin. — V Kapli vasi v kamniškem okraji bil je voljen županom trgovec g. Andrej Mejač ml., občinskima svetovalcema pa posestnika g. Jan. Drešar in g. Jan. Lukanec. — V krškem voljen je županom meščan in posestnik g. Karol Ženar. V Novem Mestu voljen je županom g. Fran Perko, za starejšine pa gg. Adolf Pauser, trgovec, dr. Šegula, odvetnik, in dr. Poznik, notar.

— **Ošpice** so se pokazale v Babinem Polji na Notranjskem. Šolo so morali na nedoločen čas zapreti.

— **Utonil je** prečeno nedeljo v Žužemberku 31letni Martin Ubank, dninar, doma v Dravljah nad Ljubljano. Napil se je žganja, nato se pa šel kopat v Krko in tako storil nesrečni konec.

— **Vojaške vaje** vršile se bodo letos, kakor smo že poročali, v okolici postojinski in sicer bode ondi zbrana od 17. do 18. avgusta 55. brigada t. j. pešpolk št. 87. in št. 97., eskadron dragonskega polka št. 5. in divizija topničarskega polka št. 3. Od 29. avgusta do 7. septembra pa bode imela vaje 28. divizija t. j., pešpolka št. 17., 87. in 97., lovska bataljona št. 20. in 31., dva eskadrona dragoncev, topničarska divizija št. 5. in sanitetni oddelek št. 8. Pešpolk štev. 87. bode nastanjen v Postojini, št. 17. v Hrašah, št. 97. v okolici.

— **Dolenjska železnica.** Kakor se poroča so se podrobni načrti stroškov za progo Grosuplje-Novomesto že odobrili in pregledali. Če ne bode posebnih drugih zaprek pričelo se bode z zgradnjo te proge še tekom tega poletja.

— **Štiridesetletnico** svojega službovanja praznoval je te dni c. kr. višji nadzornik avstr. tabačne režije in prvi načelnik c. kr. glavne tabačne tovarne v Ljubljani, gosp. Karol Payer. Tem povodom napravili so mu uradniki delavci in delavke primerno ovacijo. — Štiridesetletnico svojega službovanja praznoval je 1. t. m. tudi g. Martin Zdolšek, sprevodnik južne železnice v Ljubljani. Redka slovesnost, kateri prisostval tudi gosp. inšpektor Habit, vršila se je na Rožniku v navzočnosti mnogih uradnikov, sprevodnikov in prijateljev slavljenca. — Ta slavnost je znamenita zaradi tega, ker je Zdolšek prvi sprevodnik južne železnice, ki je v Ljubljani praznoval štiridesetletnico.

— **Ljutomerski krajni šolski svet** je odklonil darilo 3000 gld. štajerske hranilnice, ker je hotela dati ta dar le s pogojem, da bi bila ljutomerska šola nemška. Prav tako!

— **Kolera.** Po nekaterih krajih ruske Azije pokazala se je kolera. Oblastva vkrenila so vse potrebno, da se kolera ne bi zanesla tudi v Evropo.

— **Prouzročitelji velike nesreče v přibramskem rudniku** bili so obsojeni v soboto. Rudar Kříž, ki je vrgel gorečo dušo svetilnice na stran in tako prouzročil nesrečo, obsojen je na 3 leta težke ječe, rudar Kadlec dobil je 2 leti, Havelka poldrugo leto in Nosek tri mesece težke ječe.

— **Spominski** dan bil je dne 4. t. m. Preteklo je namreč 250 let, odkar se je rodil Abraham a St. Clara, imeniten cerkven govornik in pisatelj nemški.

— **Umrljivost ljudi na svetu.** Po najnovejšem izračunanju umre vsako leto na celem svetu 33 milijonov ljudi, to je 91.554 na dan, 3750 na uro ali 62 na minuto. Na vsak utrip človeške žile umrje torej eden človek. Oženjeni žive delje nego samci.

Varstvo proti

živinski kugi, pšenu prašičev, muham v hlevih, mrčesom vsake vrste, gnjilobi in oštorjenju lesa, hišni in zidni glivi, mokrim zidovom itd.

daje priznano najboljši Barthel-ov izvirni

carbolineum

hkratu najcenejši in najboljši **orehovorujavi namaz za lesene predmete**, katere potem 3—4krat **dlje trpé.**

5 klg. po pošti gld. 1·50, 100 klg. gld. 16.— na Dunaju.

Troški majhni — korist tisučerna.

Prospekti in vsa druga pojasnila zastonj in franko.

MIHAEL BARTHEL in drug.

Dunaj, X, Keplergasse 20.

(Ustanovljeno 1781.) (1—4)

Nadalje prodaja **strešni klej Ia, strešni lak, patentovani kotran, karbolno kislino, karbolno apno, kolomaz, železni lak** itd. po najnižji ceni.

Dopisuje se slovenski.

Vse po najnižji ceni.

Pozor!

Jernej Reitz

„pri štoku“

v Ljubljani, Kravja dolina št. 20.

Priporoča svojo **novo, veliko zalogo finega špecerijskega, materijalnega** in **barvnega blaga**, kakor tudi **moko iz fine banaške pšenice, dobro sveže maslo, fino namizno olje, vsake vrste mila** i. t. d. Prodaja tudi nekatere **poljske pridelke.** (3—1)

Vse po najnižji ceni.

Točna in dobra postrežba.

Pozor!

Vse po najnižji ceni.

Točna in dobra postrežba.

Vincenc Čamernik

kamnosek

v Ljubljani, Parne ulice h. št. 9

se najuljudneje priporoča prečastiti duhovščini v izvršitev naročil vsakovrstnega

cerkvenega umetnega kamnoseškega dela

kakor **altarjev, obhajilnih miz** itd., slav. občinstvu pa svojo bogato zalogo **najraznovrstnejših**, po **najnovejših obrisih prav lično in iz različnih vrst marmorjev** izdelanih

nagrobnih spomenikov.

Vse na tukajšnjem pokopališču stoječe in pri njem zgotovljene spomenike, kateri se vsled nedovoljno zidanega temelja nagibajo, **popravlja brezplačno dvakrat na leto** in sicer spomladi in pred Vsemi Svetimi.

Tudi p. n. **stavbenim podjetnikom** se priporoča za vsakovrstna (2—3)

stavbinska dela

katera **fino, trpežno** in **ceno** izvrši.

Filijalo sem popolnoma opustil.

Preselitev prodajalnice.

Prodajalnica

oljnatih barv, firnežev, lakov in kleja

Adolf Hauptmann-a

je sedaj

na sv. Petra cesti št. 41

ob vogalu Reseljeve ceste,

v lastni hiši. (4—1)

Filijala:

Slonove ulice št. 10-12.

Odgovorni urednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.